

*Вища Науково-Репертуарна
Рада Головополітосвіти НКО
УСРР до вистави дозволила
(17/VI 1925 р., літ. А., №4343).*

**ЛИХО НЕ КОЖНОМУ ЛИХО,—ИНШОМУ
Й ТАЛАН.**

Трагі-комічний етюд в 1-й дії.

ЛИЦЕДІЇ:

Хотина Журавлиха, стара жінка.

Пріська Кугутенкова, дівчина, племінниця Журавлишина.

Несихій Євтихіївч, паламар, молодий чоловік і гарний на
вроду.

Данило Кандалупенко, парубок таранкуватий.

Хведько Чепіженко, парубок.

Ганна Лелекова, дівчина.

Хівря, сусіда Журавлишина.

Парубки і дівчата.

Діється у Журавлишиній хаті.

Середина хати, стіл, лави, піч, полиця, мисник, піл, жердка.

ЯВА I.

Хотина Журавлиха (*сидячи на лаві, допряда куделю; співа*):

Світи місяцю,
І ви, ясні зірниці,
Нема милого—
Невеселі вечірниці...

Візьму відерця,
Та піду аж до криниці,
Аж там мій милий
Цілує удовицю...

Ой, годі, милий,
Удовицю цілувати,
Ходім додому
Вечерю вечеряти...

ЯВА II.

Хотина і Хівря.

Хівря (*зазира у вікно*). Отакої на старість загули?
Хотина. Еге ж, і сама собі дивуюсь, з якого це побиту її згадала? Заходь-бо в хату.

Хівря. Дайте покій, ніколи. Це біжу до шинку по свого мацапуру: як попхався ще зранку, та й досі куликає!

Хотина. Не дивиться, що будень?

Хівря. Йому однако, що будень, що свято, на те не вважа: п'є та й п'є, як той павук, щоб він вже луснув йому!.. Та нехай він мене хоч і поб'є, а я його таки сьогодні витурю з шинку! Та оце, йдучи повз вашу хату, чую, щось співає, я й зупинилась... Це, либонь, ви старосвітської співали?

Хотина. Еге ж! Відколи я її ще знаю, ще як дівувала, а тепер вже й волос мій посивів!

Хівря. І що воно, скажіть мені на милость божу, означа: що иншу пісню як заспіваєш, то вона ніби змолодить тобі думку, пригадає молоді літа й дівуваннячко... І ніби бачиш все те перед очима: зелений та пахучий садок, і ніч зоряну, і вербу над криницею, і карі очі милого... *(Хлипа)*. А милий, бодай вже він крові гарячої напився, у печінках сидить!..

Хотина *(глянула ненароком у вікно)*. Чи не диво, вже й сонечко, либонь, зайшло!

Хівря. А зайшло вже, зайшло!

Хотина. Це ж вже й череда, мабуть, з поля прийшла. Ох, піти та одбити з череди телицю, бо незабаром і на вечірниці збиратимуться.

Хівря. Чи багато ж-то парубків та дівчат до зими зостанеться, що не поберуться восени?

Хотина. Мабуть, і в половину не вбереш!

Хівря. А ні, не вбереш! Я чула, що ніби вашу племінницю, чи-то пак, небогу вашу Пріську паламар свата?

Хотина. Хто його зна! Я Пріськи не розберу, то чудна якась дівка!

Хівря *(глянула у вікно)*. Чи не диво!.. Мій мацапура лізе до дому, та ще, либонь, і тверезий?... Оказія!.. Прощавайте!.. *(Пішла)*.

Хотина. Ходи здорова! Де ж це моя юбка, або горсетка?

ЯВА ІІІ.

Хотина і Пріська.

Пріська. Добривечір, тіточко! З суботою будьте здоровенькі!

Хотина. Несподівана гостя! Здорова, здорова!

Спасибі, що провідала!.. Пора, пора хоч через поріг плюнути. Що ж там мати твоя, сестра моя, ще живенька-здоровенька?

Пріська. Не питайте мене... Я тепер нічого не знаю! Не такий у мене клопіт!.. Я оце, тіточко, нарочито раніш до вас забігла... Давненько вже я не одвідувала вас...

Хотина. Що ж зробити, коли вже тепер скрізь так повелося, що до багатой рідні, то й пішки біжать, а до бідної й коні не везуть!..

Пріська. Не вражайте мене, тіточко, бо й так печаль мене тяжка спіткала...

Хотина. Яка там печаль?

Пріська. Я чула, що ви ніби за щось гніваєтесь на мене, то оце я й прибігла, щоб перепрохатись з вами... Може й справді я з дурного ума сказала вам яке прикре слово?

Хотина. Не було у мене й нема ніякого серця проти тебе!

Пріська (плачучи). Ох, спіткала мене, тіточко, лиха година та нещаслива!

Хотина. Та що там і справді трапилось?

Пріська. Видимське лихо! Ще як світ сонця, то ніхто такого не зазнав!

Хотина. Ото, нехай бог боронить! Я ж нічого такого й не чула. Хіба оце свіжо скоїлося?

Пріська. Ні, давно, давно вже воно, тіточко, скоїлося; а тепер дійшло до того, що мені хоч у ополонку головою!

Хотина. Та що це ти? Хто ж той супостат?

Пріська. Данило Кандалупенко.

Хотина. Чи й справді? Не сподівалась я від його капости!.. Та постривай-бо! Як же це, що я й не збагну? Позавчора, отут таки, на оцім самісінькім місці, Данило підсів до мене та й каже: „Нема у нас дівки над Пріську Кугутенкову, от скільки, каже, не придивляюсь, а нема! Коли б вона, каже, пішла за мене заміж...“

Пріська. Піду, тіточко, з дорогою душею піду!

Хотина. Як же це ти? Хіба не встереглася? Що ж, він тебе дурманом напоїв, чи...

Пріська. Хто?
Хотина. Та Данило ж!
Пріська. Ви не те, тіточко, говорите!.. Ось що мені скажіть: чи не знаєте ви якого одвороту?
Хотина. Привороту, кажи?
Пріська. Ні, одвороту.
Хотина. Отакої вигадай! Одворотом одвернеш, приворотом привернеш!
Пріська. Одвороту ж і треба!
Хотина. Цього то же я й не розчолопаю! Кого ж треба одвернути?
Пріська. Мене.
Хотина. Тебе?
Пріська. Спершу одвернути, а потім привернути!
Хотина. Виходить, він тобі не до вподоби!
Пріська. То-то й горе, що до вподоби!
Хотина. То до вподоби, то не до вподоби!.. А хто до вподоби, хто не до вподоби,—не розберу!.. Та перестань-бо рюмсати, та розкажи товком!
Пріська. Які-бо ви на старість, вибачайте, стали не розсудливі! Чуєте: мене треба відвернути, бо я його —господи як люблю!
Хотина. Кого ж його?
Пріська. А, боже мій! Кажу ж вам товком: щоб мене одвернуло та до другого привернуло, а його, щоб до другої привернуло, а від мене відвернуло!
Хотина. Хоч ти мені всі памороки вимотай, —нічого не втямлю! Хто ж той другий!
Пріська. Не Данило, а зовсім другий!
Хотина. Вже не Данило! Ну, добре, нехай буде другий. А хто ж друга?
Пріська. А як він мене любить, та й господи як любить!
Хотина. Навіщо ж відвертати, коли любить?
Пріська. Не можна, не можна! Зробіть, тіточко, щоб мене до Данила привернуло, а від того відвернуло!
Хотина. Химерні бажання! Чи той другий жонатий, чи як?
Пріська. Ба ні!

Хотина. Рідня, може, не дозволя йому одружитись з тобою?

Пріська. Ні, у нього ніякої рідні нема!

Хотина. Що ж він: пан, чи купець, чи який начальник?

Пріська. Ні, ні, ні!

Хотина. Та хто ж він такий?

Пріська. Аж страшно казати! *(Озирається)*. Невсіх Невтихович, наш паламар!

Хотина. Те-те-те! Так ось воно що? Я й забула, що він за тобою ханьки мняв, ще, либонь, з торішньої весни?

Пріська. Мняв, тіточко, мняв!..

Хотина. То це він налихотворив?

Пріська. Нічогісінько він не налихотворив!

Хотина. Як нічогісінько?

Пріська. Та так же, так, нічогісінько!

Хотина. Знов ти мене морочиш! Що ж? Він парень розумний і такий улесливий...

Пріська. Так паламар!

Хотина. І на вроду, нівроку йому, дуже гарний.

Пріська. Так паламар же кажу!.. Па-ла-мар!

Хотина. А ти б хотіла за попа, чи як?

Пріська. Ви придивилися, тіточко, який на ньому балахон довгий, аж до самісіньких п'ят, а ззаду кіска, неначе мишачий хвостик?

Хотина. Так що ж, що кіска?

Пріська. Погано, погано! Не можу бачити!

Хотина. Така вже його путь, стало бить, служба така! У кожного свої клейноди!

Пріська. Нема мені через нього просвітлої години. Як тільки хлопці постерегли, що я з ним кохаюся, зараз і почали прикладати мені усякі імення та прізвища, просто хоч і на вулицю не з'являйся, хоч пропадай! І тепер він мені такий гидкий та противний став! А що мені Данило за нього допіка! Ну, завіщо Данило знущається надо мною? Інший би, добрий, той пожалів би мене, що я така нещаслива зародилася, що закохалася не в людину, а в якусь прояву!.. Тепер я й сама бачу, що то правда, що паламар спереду цап не цап, а щось не людське, а ззаду — шолудива дівка!.. *(Співа)*.

Ой, тіточко, голубочко,
Рятуйте мене,
Бо безглуздее кохання
Із світу жене.

Коли б змогла залишити
Я паламаря,
То була б тоді довіку
Щасливою я.

Молилася б аж по тричі
В м'ясниці і в піст,
Щоб більш мені не ввижався
Той мишачий хвіст!...

Хотина. Бо зна що ти оце правиш,
Річ не до пуття:
Була б спершу дячихою,
Потім попада.

Пріська. Ой, не хочу тії чести,
Хай другим вона,
Мені ж нехай світ закриє
Дубова труна!..

Хотина. Як же ти його покохала?

Пріська. Ох, подумайте ж тільки... Торік, на великдень, надів він синій каптанок, синій, синій, такий синій, аж очі в себе вбира! На голові новий солом'яний брилик з синьою стьождою; чобітки маненькі, аж вилискуються; з кешені стерчить, так як не випаде, червона шовкова хустка, на пальцях перстені з камінцями... Ну, такий же хорошун, що й сказати! А як ще похристувався зо мною, а від нього, знаєте, так і пахтять якимись пахощами: чи чебриком, чи м'ятою—не знаю. Тут я зразу так і збожеволіла!.. А парубки і дівчата і постерегли, і зараз же так і вхопили мене на зубки!.. І звідтоді вже й пішло, і пішло!..

Хотина. Нехай би собі сміялись, а мені й байдуже!

Пріська. Як-то байдуже? Зараз Данило і почав:
„Чи чуєте, хлопці, як тут ладаном пахне?“

Хотина. Хіба ж ладан погано пахне?

Пріська. А далі пита: „З ким-то ти, Прісько, христосувалася? Чи не з тією шолудивою Галькою, що в городі під терезами насіння продає?..“ Ой, тіточко, матіночко! відверніть же мене від паламаря та поверніть до Данила, бо зажене у труну мене отой мишачий хвіст!

Голос (у вікні). Ви, мабуть, хочете, щоб вашій телиці ноги поперебивали? Вперлася отам в леваду та й тиняється, як паламар по-під віконню!

Хотина. Чи не капосна йому худоба! (Побігла з хати).

Пріська. І тут паламар! Таки, куди оком не скинеш, скрізь паламар! Лається хто небудь, зараз і загне: „Щоб тобі, каже, що-дня в голові гуділо, як тому паламареві від дзвонів!..“ Почуєш, що хто небудь щось там розказує, і тут притуле: „а він, каже, як забелькоче так, як той паламар на завутрені!..“ На що вже свинар, жене черідку свиней і той лається: „а чю-чю, клишонога паламарка!“ Усім той паламар в зубах зав'яз! (Задумалася). А які в нього очі чудові: як глянеш в них, то ніби бачиш його душу і його думки!.. А як він чудово співа! А голосок як дзвінок, як у соловейка!.. На все здатний: і до співів, і до розмови, і до любови... Боже мій, боже мій! За що ти мене так люто покарав?

На що ти, боже милосердний,
Кохання в душу мені влив?
Що смуток тяжкий, невідчепний
Цілком мене заповонив?

Ні в день, ні в ніч не заспокоюсь,
Тяжка журба відгоне сон,
Куди спогляну, скрізь вбачаю
Мишиний хвіст та балахон!

Ой, лелечко, я загибаю,
До кого ж з горем обернусь!
Хіба піду швидш до річечки,
З тяжкого жалю утоплюсь!..

Переможу, переможу себе. Я знайду таки відвороту!
Прощай, мій голубчику, моє щастя! мій талане! Нехай про-
тивно мені буде, а скажу Данилові, щоб сватав мене скоріш!

ЯВА ІV.

Пріська і Ганна.

Ганна. Добри вечір! А де ж це тітка Хотина?

Пріська. Пішли десь... не знаю!

Ганна. То це ти сама в хаті? Чого це в тебе очі
такі, як цибуля? Від сліз, чи може, від паламарських
книшів?

Пріська. Смійся, смійся з мене, сестричко! Спа-
сибі тобі!..

ЯВА V.

Ті ж і дівчата.

Дівчата. Добри вечір! (*Побачили Пріську*). О, і чер-
ниці вже ходять на вечірниці!

Ганна. Черницям не можна, а паламаркам нічого.
(*Дівчата регочуть*).

Пріська. Смійтеся, смійтеся! Глузуйте! Спасибі
вам, сестрички, так мені і треба!..

Ганна. Чули, дівчата, тепер ладан подорожчав?
Кажуть, що паламарі біда як крадуть та роблять якусь
мазь на оливі, та мастять нею голову і своїм паламар-
кам, щоб пахло...

Пріська. Смійтеся, смійтеся! Так, так!..

ЯВА VI.

Ті ж і Данило.

Данило (*побачивши Пріську*). Паки й паки!.. По-
дай, господи, з маслом, подай, господи, з салом!

Пріська (*дивиться йому в вічі*). Спасибі й тобі,
Данилочку, спасибі!

Данило. Благословіть, матушка! Позвольте ручку
поцілувати! (*Дівчата регочуть*).

Пріська. От митець на вигадки! А дівчата без тебе почали глузувати, так куди їм, незугарні так, як ти!

Данило. Ну, а як у вас тепер у піст мисочки: з книшиками, чи з бубличками?

Пріська. Ой, не сміши мене! *(Регоче через силу)*. Сідай, Данилочку! Тітки нема в хаті, то й нікому бути хазяйкою... Сідай, і я біля тебе сяду! *(Сідають)*.

Данило. А як тепер плата за подзвіння? *(Дівчата хіхікають)*.

Пріська. Ой, пропаду з реготу! Ти такий сміхотвор!.. Ти такий бравий, та такий розумний! Коли б ти знав, як мені любо, як ти почнеш прикладати усякі прізвища мені?..

Данило. Справді?.. А деж паламар?

Пріська. Нехай він скисне! Оце вже п'ятий день, як поїхав в город, та бодай і не вернувся! Щоб йому там собаки балахона обірвали і кіску одгризли!.. *(Регоче)*.

Данило. То б то такий він тобі противний став?

Пріська. Аж з душі мені верне! Ой, посміши ж мене ще трішечки!..

Данило. Заплати, то посмішу.

Пріська. Дівчата, нум-бо, сестрички, гуртом його прохати, щоб посмішив!

Ганна. Проси сама! Гайда, дівчата, та внесемо со-ломи та в печі затопимо! *(Пішли)*.

Пріська. Данилочку, голубчику, подратуй мене ще хоч капелиночку, посміши!..

Данило. Годі! не прилипай!

Пріська. Мій лебедику, мій соколику!..

Данило. Кажу, не прилипай!

Пріська. От яка правда на світі! Правдиво у пісні співається: „Я до тебе з щирим серцем, а ти з неправдою!“

Данило *(дивиться довго на неї)*. Та ти це у шутки, чи?..

Пріська. З мовою можна шуткувати, тільки не з серцем!..

Данило. Знаем ми добре вашу сестру!.. Як до вас усю душу навертаєш, як за вами пропадаєш, то ви тоді ніби нічого й не помічаєте!.. Знаємо вас!..

Пріська. А бувають, бувають такі дурні!

Данило. Та всі ви такі!

Пріська. Ні, не всі! Інша спершу трохи подуріє, а далі й схаменеться!

Данило. Яка ж то інша?.. Це б то ти схаменулась? Навряд!

Пріська. Думай собі, як знаєш! (*Глянула на нього, у бік*). Ох, який же він гидкий!

Данило (*подумав*). Хто його зна, — може й твоя правда!.. Інша з вас як крутне, як коверзне, той не влучиш...

Пріська. Чого ж ти мене не подратуєш ще?

Данило. Та що це ти, Прісю?.. Якщо ти й справді?..

Пріська. Я не хочу, щоб ти такий був понурій!.. Дивись мені в вічі! Ох, який же ти... не поганий!..

Данило. Прісю! Голубка моя, серденько! (*Хоче обняти*).

Пріська. Послі, послі! Тепер не треба! Хто небудь увійде, побачуть.

Данило. Ех, Прісю, Прісю!.. Коли б ти зрозуміла мене...

ЯВА VII.

Ті ж і Хотина.

Хотина. Насилу загнала капосну телицю! (*Побачила Данила*). О, вже й Данило прийшов. Ач, як рядком посідали собі, неначе заручені!

Данило. Може бог і pomoже!

Пріська (*у бік*). Ох, що ж це з моїм серцем діється?.. Горить воно, замірає!..

ЯВА VIII.

Входять Хведько Чепіженко, парубки і дівчата.

Парубки. Добри вечір всім хатнім!

Хотина. Здрастуйте, здрастуйте! Ввіходьте разом хутчіш, не вихолоджуйте хати!

Де-які парубки. О, і Пріська тут,

Дівчата (до Пріськи). Насилу дав бог силу!
Хведько (протяга до Пріськи руку). А, слихом
слихатъ, Фросину Митровну у вічі видатъ! Ладан вам
та кадило.

Пріська. Опізнився!.. От Данило, так митець!
(Хутко йде до Хотини). Ох, тіточко, я вся тремтю,
мов від пропасниці! (Тихо шепотить з Хотиною).

Данило (до Хведька). Ну вже, чия б гарчала, а
твоя б мовчала!

Хведько. Ов-ва! Через що ж то?

Данило. А так!.. А коли хочеш—кажи, а я по-
слухаю!

Хведько (почервонів). Нема вже більш нічого, все
википіло!

Данило. Шкода, що так мало наварив!

Хведько. Маненьке було горнятко!..

Данило. Ні, я бачу на твоїх плечах чималий гор-
щик, з добру макітру, тільки, мабуть, товсті дуже че-
репки та вінця!..

Хведько (не зна що сказати). Ов-ва! (До хлопців).
Неначе я до нього... І причепився.

Данило. Не причепився, а не до-речи, от-що. Коли
ви мене обібрали за березу, то я тут старший. Ти гнеш
на сварку, або на колотнечу, та не поможеться!

Парубки (тихо бубонять). Ще заведіться!.. От
чорт надав!.. Не можна хіба без сварки?..

Пріська (тихо до Хотини). Я вже чую, тіточко,
як моє серце німіє, я його подужаю...

Хотина. Поможи тобі боже!

ЯВА ІХ.

Ті ж і Паламар.

Пріська (у бік). Ох, горенько моє!

Паламар. Моє поштеніє! Мир дому сьому со чади
і домочадці! Парубкам і дівчатам привіт, хазяйці дома
решпект.

Хотина. Спасибі, спасибі! Сідайте.

Данило. Насилу вас притирило, Нівсіх Нівтихо-
вич!..

Паламар. Несихій Євтихіївч. Так бо і в святцях
обозначено: Несихій й Євтихій!

Данило. Та воно все рівно!

Паламар. О, ні, не все рівно! От, наприклад, вас
звуть Данилом Хвилімоновичом, а я ж не кажу на вас:
Барило Лимонович?

Данило. Ну, то вибачайте!

Паламар. Та нікоторого гніва і в помишленії не
маю; а тільки як імення нам от бога, то, стало бить,
так і почитувать треба.

Данило. Чого це ви в город їздили? Чи не на-
становили вас там дияконом, або попом?

Паламар (зідхнув). Оце питання не лишне. На-
становили!

Парубки. Справді?

Паламар. Сейчас розкажу вам настоящу притчу:
дайте духу в себе набрать. Я зараз оце з города і
прямо сюди! Мое поштеніе, Єфросин'є Дмитровно!

Пріська. Не треба, не треба!..

Паламар. Це ж який стих, з якого битія? А, то,
стало бить, ви вже догадались, в чім суть? Вот ето ж
було і єсть моя мука, і горе, і досада!.. Цього я
тільки й боявся, як грішник великий страшного суду!
Но смирюсь перед судьбой непобідимой, хоч і знаю,
какое мое скорбное сердце вопіюще на секретні страж-
данія!..

Данило. Та що там і справді трапилось з вами?

Паламар. Скоро казка мовиться, та не скоро діло
робиться! Скоро я вас, мої друзі, покину!..

Пріська. Ох, коли б вже швидш!

Паламар. Не підганяйте, Єфросин'є Дмитровно,
главная печаль і скорбь душі моєї, не підганяйте!..

Данило. Вас перевели куди, чи як? Вашого брата
часто туряють.

Паламар. Перевели! І так, давайте у останне по-
веселимся й розпрощаємся! (*Вийма з кешені штохв
з горілкою*). Це буде начало, а кінець в шинку! Спершу
скажу тост, як водиться це всюди проміж панев. (*На-
ливає чарку*). Милостиві господарі і милостиві госуда-
рині, або ж вірніше: господа парубки і госпожі дівчата!

В цей день, що сьогодні ми маємо, вибуває єдина вівця з вашого стада, яко непотребна, це я! Я вірою і правдою служив! Я знаю всю мою службу, як свої двадцять пальців на руках і ногах! Хто швидш мене зміг би роздути ладан в кадильніці? Хто умів жалібніш від мене співать на гласи? Хто голосніш від мене прочитав би апостола? Хто писав метрики, рапорти і відомості?.. А наостанці спитаю: хто краще мене ударив би в дзвін—чи на „достойно“, чи на „многа літа“, чи по „мертвому“?.. Та хоч би і „журавля“?.. Кажу вам, що я можу по всім предметам видержать екзамент! Мало вам цього? Знаю я ще гречеську азбуку од альфи до омеги, і багато усяких наук знаю... Тепер мене знесено, як греблю водою, викинуто, як сліпе щеня, вигнано, як шкодливу кішку: мене персведено у другий ранг! Забудьте ж і ви преславного того паламаря на віки вічні! П'ю за ваше здоров'ячко, парубки й дівчата!

Пріська (*ухопилась за Хотину*). Ох, серце ж моє, серце!.. Нехай швидш іде геть!..

Хотина. Перемож себе, моя дитино!

Данило. Та що таке й справді з вами трапилось? Розкажіть бо товком!

Паламар. Позвольте! Ви були свідками сами і ще де-хто з вас, хлопці. Скажіть по правді: чи є у світі трудніша служба від паламарської? Окрім того, що без нього у церкві, як без віника в хаті; а опріч церкви? Хто випрошує за для матушки—попаді поросят, курей, воску, меду, сиру, масла, як їздить батюшка у піст з молитвою по хатах?—Паламар! Хто улітку пасе на дачі коней батюшчиних і дияконових?—Паламар! Хто найчастіш чистить конюшню й двір батюшчин?—Паламар! Хто няньчить дітей батюшчиних, як няньки немає?—Паламар.

Парубки. Трудна служба, що не кажи!..

Паламар. Скрізь паламар і паламар!

Де-хто. Та це правда!

Паламар. То-то, що правда! (*До Данила*) Питаєш, що трапилось? Ти стриг коли небудь овець? Стриг, питаю, овець?

Данило. Ну, стриг!..

Паламар (*вийма ножниці і дає Данилові*). На, держи! (*Нахиля до нього голову*). Одріж мені мою духовню принадлежність!

Данило. Та що це ви? Хіба ви розстрига, чи як?

Паламар. Тепер я свійський чоловік! Чик-риж!..

Пріська. Чи й справді?

Паламар. Тепер паламарів не буде духовних, а будуть наймити! І нашому брату велено избрать род жизни, то-б то приписатись у податное состояніе... Ріж, кажу тобі, мою духовню принадлежність!

Данило (*ріже ножницями косу і показує всім*). Вже!..

Паламар. Дайте мені хто-небудь свиту! У кого є зайва? (*Парубки дають свиту і пояса; він надів свиту, а каптан скинув*). А цей балахон, нехай він пропаде! Тепер я зовсім свійський чоловік!..

Пріська (*закричала*). Ой, матіночко ж, матіночко! Тепер же я пропала, навіки пропала!.. (*Упала до плеча Хотини і ридає*). Який же хорошун!..

Данило. Що це з нею? Що це з тобою, Прісю, вчинилося? (*Побіг до неї*).

Пріська (*одпиха Данила*). Геть, гидкий, осоружний!

Паламар. Єфросиніє Дмитровно! Промовте ж до мене, хоч на прощання, одне драгое слово!

Пріська. Нівсих Нівтихович! Я... я...

Паламар. Ви одрікаетесь од мене, потому што у теперешнім моім состоянні мені грош ціна? Скажу ж прямо, што не то було мое горе, што мене знищено, а то, что з моім знищенням я потеряв на вік тебе, сокровище душі моеї!

Пріська (*кидається до нього*). Ох, убий же мене, та тільки не покидай!

Данило. Як? Що таке?

Паламар. Єфросиніє Дмитровно! Возьми собі у предисловіє ту печальну зап'яту, што ежели ти не моя, то сирая земля — мать моя!

Пріська (*тихо*). Твоя ж я, твоя!.. Ох, не кидай же мене!

Паламар. Парубки і дівчата! Правду кажуть, що

чоловік сам не зна, де знайде, а де загубить! Мое лихо мені ж і похвортунило! Пиймо ж, мої друзі, за мое лихо, котре стало щастям; через тиждень на свадьбу вас покличем і зробим настоящий бал!

Данило (*лютує*). Так, ось воно що? Так ось яка ти, Прісько?

Пріська. А я ж не забороняю тобі мене кохать!

Данило. Батькові своєму лисому розкажи!

Паламар. Што за притча во язицех?

Данило. Хлопці, дівчата! Тут нам не місце! Хто за мною?

Хотина. Я не виганяю нікого із хати! Хто хоче zostаватись, — zostавайся; гуляйте, як і до цього часу гуляли!

Парубки. А нам що? Хата тепла, люди добрі!

Данило. Так нехай вам біс! Зберіть собі другого березу, а я вам не товариш! (*Пішов*).

Парубки. І не будем прохать!

Паламар. Што за оказія? Об'ясніте!

Пріська. Нехай я тобі опісля все дочиста розкажу.

Паламар. Ну, тітко Хотино! Частуйте гостей; а буде недостача — кешеня настаче! Заграй хто хоч на губах, коли нема штрумента, а я ушкварю!..

Парубки. Охріме! Виймай сопілку! Утни!

Паламар. Дівчата і парубки. — метелицю! На цю ніч мое питво, моя й страва!.. Тітко Хотино, ріжте курей, коліть поросят!.. Печіть, варіть, їжте — я за все платю! (*Танцюють метелицю*).

Ой на дворі метелиця,

Чому старий не жениться?

Ой, як йому женитися,

Буде стара сваритися.

Ой, гоп та помалу,

Як пошила штани з валу,

Як пошила та й наділа,

Кажуть люди, що до діла!

ЗАВІСА.

Написана у Києві

у 1883 році.